

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У КАНАДІ

У статті висвітлено шляхи та особливості виявлення інтелектуально обдарованих дітей Канади як окремої групи обдарованих дітей. Розглянуто один з найважливіших шляхів діагностики обдарованих дітей – тестування, зокрема особливості та алгоритм його проведення.

Ключові слова: обдарованість, інтелект, інтелектуальна обдарованість, тест, тестування.

Проблема навчання обдарованих дітей є однією з найактуальніших для сучасної освіти. Сьогодні проблема виховання обдарованої особистості стала невід'ємною частиною нашого життя, нагальною потребою розвитку людства, від вирішення якої певною мірою залежить і подальший розвиток нашої цивілізації. Саме тому розвиток творчих здібностей людини набуває особливої актуальності, потребує якісно нового підходу до освіти на основі інтеграції зусиль учених, педагогів, громадськості всіх країн. Проблема пошуку, педагогічної підтримки та розвитку обдарованих дітей була й залишається однією з найактуальніших проблем освітньої політики багатьох країн світу. Дослідження з психології таланту та обдарованості, а також з розвитку педагогічної підтримки обдарованих дітей активно проводяться в такій країні, як Канада. Вона посідає перше місце за рівнем витрат на освіту її населення. Високий рівень освічених людей у Канаді успішно підтримує та підвищує рівень життя канадців і репутацію країни, як місця, де цінують та заохочують інтелектуальне зростання. Освіта в цій країні має дві основні мети: надати людям можливість розвинути свої здібності й забезпечити суспільство знаннями та вміннями, які мають служити його інтересам. Сьогодні поставлені Канадським урядом освітні завдання успішно реалізуються, крім того Канада входить до складу Всесвітньої організації з питань обдарованості дітей. Отже, досвід Канади в організації педагогічної підтримки обдарованих дітей у загальноосвітніх школах є неоціненним для реалізації педагогічної підтримки в загальноосвітніх школах України.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей виявлення та діагностики в Канаді дітей з інтелектуальною обдарованістю.

Канадські педагоги та вчені в галузі обдарованості впевнені в тому, що кожна дитина є по-своєму унікальною. Кожна окрема дитина має свою обдарованість, особливі здібності та таланти. Але, природним є той факт, що кожна дитина має різний рівень розвиненості інтелектуальних здібностей. І від батьків та спеціалістів залежить те, наскільки вони спроможні розгледіти ці здібності й допомогти їх розвинути.

У Канаді працює велика кількість спеціально підготовлених дитячих психологів та спеціалістів у галузі обдарованості, чиє завдання полягає в тому, щоб за допомогою спеціального тестування виявити, чи має дитина інтелектуальну

обдарованість. І якщо так, то чи буде така дитина визнана обдарованою – gifted (англ.), а разом із цим, чи отримає можливість зазирнути на спеціальну освіту для обдарованих дітей.

Треба ще раз зазначити, що дитина може мати різні обдаровання: музичні, спортивні, математичні. Наявність таких особливих здібностей та талантів є дуже гарним показником, але в цій статті ми зупиняємося саме на діагностуванні інтелектуальної обдарованості, що визначається стандартним тестом виявлення інтелекту, який розроблено спеціально для дітей. Для того, щоб дитина була офіційно визнана gifted (обдарованою), необхідно мати за результатами тесту показники не нижче від верхніх двох відсотків за рівнем інтелекту серед однолітків у тій чи іншій провінції країни [2].

Говорячи про виявлення та розвиток інтелектуальної обдарованості, слід зупинитися й визначитися з поняттям інтелекту та інтелектуальної обдарованості саме в Канаді, оскільки в різних країнах світу можуть мати місце різні уявлення про ці поняття. Дитячий психолог, спеціаліст з визначення інтелектуально обдарованих дітей у Канаді, співробітниця центру з дитячої психології та виявлення інтелектуальної обдарованості дітей Хенні Рокман у своєму інтерв'ю визначила інтелект як здатність обробляти інформацію, сприймати її, аналізувати та робити висновки. Однак можна сказати те саме й про художню обдарованість, коли дитина здатна також сприймати та обробляти інформацію. Головна відмінність полягає в тому, що художньо обдарована особистість робить те саме, але зовсім інакше: сприйняття, обробка та висновки, позначені творчістю. Результатом стає творча, тобто суб'єктивна, версія реальності. Саме тому це абсолютно різні види обдарованості. Іншими словами, можна бути геніальним художником або музиком, але не бути високо інтелектуальною людиною в руслі аналітичних здібностей. Для творчого таланту аналітичний інтелект не є обов'язковим, навіть не завжди є корисним. У майстра інший вид контакту з реальністю, інший спосіб обробки інформації, інший шлях до досягнення успіху у своєму житті [6].

Отже, для виявлення інтелектуальної обдарованості застосовують спеціальні тести, розроблені саме для дітей. Головна мета – виявити не те, скільки знань має дитина, а те, як вона вміє користуватися своїм розумом, наскільки вона кмітлива, як швидко розуміє суть тієї чи іншої проблеми, як правильно знаходить рішення та наскільки здатна висловити своє розуміння. Одним з таких тестів є тест Векслера – стандартний тест інтелектуального потенціалу, названий на честь американського психолога Девіда Векслера, який створив перший варіант тесту ще в 1949 р. – після того, як раніше створив тест для дорослих. Обидва ці тести належать до найбільш популярних у світі. За результатами тесту дитина повинна опинитися у верхніх двох відсотках для того, щоб офіційно бути визнаною обдарованою. Після офіційного визнання дитина отримує своєрідну перепустку до спеціальної освіти для обдарованих дітей. Батьки можуть віддати дитину до школи для обдарованих дітей або до класу для обдарованих. Такі класи існують в окремих суспільних школах. У Канаді є також багато приватних шкіл для обдарованих дітей, які користуються великою популярністю серед батьків та дітей. Зрештою, дитина може отримати спеціальну програму занять на базі звичайної школи. Щодо приватної школи рішення приймають батьки дитини за наявності позитивного результату тесту на обдарованість. Щодо суспільної школи рішення приймає відповідний відділ освіти за участю школи та батьків. Але по-

стає питання: чи потрібні дитині спеціальний клас та спеціальні програми, чи не буде це зайвим навантаженням для неї? Справа в тому, що в школі для обдарованих дітей дитину не перенавантажують знаннями. Це не додаткове навантаження, а зовсім інша система навчання. Вона гнучкіша, але при всьому й глибша, беручи до уваги особливі здібності дітей. У школах для обдарованих існує система індивідуального підходу до кожної окремої дитини з урахуванням її особливостей, здібностей та виду обдарованості.

Якщо дитину не протестувати, то її обдарованість може бути незатребуваною. Інтелектуальна обдарованість виявляється в тому, що дитина випереджає однолітків. Якщо не надати дитині можливості, які відповідають рівню її здібностей, то в неї можуть виникнути проблеми: з собою, з однолітками, з батьками. Інтелектуально обдарована дитина може думати, відчувати, поводитися не так, як більшість її однолітків. Вона може бути більш вразливою або більш іронічною тощо. Така дитина може мати свої власні уявлення та правила, бути перфекціоністом або якимось інакше відрізнитися від оточення. Зокрема, інтелектуально обдарована дитина не обов'язково добре навчається у звичайній школі, оскільки потребує особливого підходу. Такій дитині треба не просто надати більше можливостей, її необхідно інтелектуально стимулювати, ставити все нові завдання для вирішення, сприяючи розвитку інтелекту. Тест може виявити те, що не можна просто так побачити.

Що стосується віку, у якому краще проводити тестування, то чим раніше, тим краще, а загалом – другий-третій класи. У цьому віці вже виявляються ті здібності особистості, які необхідно визначити та підтримувати. Якщо вчасно не звернути увагу на інтелектуальні здібності дитини, то під загрозою може опинитися її інтерес та здатність до розвитку цих здібностей навіть в умовах спеціального навчання.

Якщо тест не підтвердить наявності у дитини інтелектуальної обдарованості, не варто забувати про те, що кожна людина по-своєму талановита, і батьки повинні цілеспрямовано їй допомагати повністю реалізувати свій потенціал.

Крім того, сьогодні широкої популярності в Канаді набуває використання комплексного тестування, яке дає можливість виявити не тільки рівень загальноінтелектуальної обдарованості, а й творчої, і спеціальних видів обдарованості, а також створення спеціальних програм з урахуванням індивідуальних потреб та інтересів особливих дітей. Щодо діагностики обдарованих дітей треба зазначити, що дедалі більшої популярності в Канаді набуває аналіз здібностей дітей за допомогою критеріально-орієнтованих тестів. Їх відмінність від класичних методів тестування полягає в тому, що завданням цих тестів не є оцінка здібностей дитини шляхом їх порівняння з результатами спеціальної виборки однолітків, а є вияв рівня володіння конкретними навичками. Головним є те, що дитина вміє та знає. Поданий метод дає змогу вчителям відстежувати динаміку розвитку дитини, що є цінним джерелом інформації для створення індивідуальної програми навчання кожної обдарованої дитини [7].

Висновки. Таким чином, можна сказати, що тестування було й залишається одним з найважливіших методів у системі виявлення та відбору обдарованих дітей у Канаді, а особливо це стосується діагностики дітей з інтелектуальною обдарованістю. Крім того, застосування комплексного тестування надає змогу врахувати індивідуальні особливості та потреби кожної окремої дитини. Отже,

тестування – це головний крок для того, щоб зрозуміти дитину та зробити перший крок у створенні подальшої необхідної психологічної й педагогічної підтримки.

Список використаної літератури

1. Clark B. Growing up gifted: Developing the potential of gifted at home and at school / B. Clark. – 5th ed. – Upper Saddle River, NJ : Merrill, 1997.
2. Colangelo N. Handbook of gifted education / N. Colangelo, G. Davis. – 2nd ed. – New York : Allyn and Bacon, 1997.
3. Greer B. Unschooling or homeschooling? [Electronic resource] / Billy Greer. – Mode of access: http://www.unschooling.org/fun12_unschooling.htm.
4. Kaplan S.N. A Transition Curriculum / S.N. Kaplan // Exceptionality Education. – Canada. – Vol. № I. – 1991.
5. Mendaglio S. Models of counseling gifted children, adolescents and young adults / S. Mendaglio and J.S. Peterson. – Waco, TX : Prufrock Press, 2007.
6. Patricia A.A. Handbook of educational psychology / A.A. Patricia, H.W. Philip. – Routledge, 2006. – 1055 с.
7. Rimm, Sylvia. The characteristics approach: identification and beyond / Sylvia Rimm // Gifted Child Quarterly. – Fall. – 1984. – P. 181–187.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2013.

Кульчицкая Я.Н. Особенности выявления интеллектуально одаренных детей в Канаде

В статье рассматриваются пути и особенности определения интеллектуально одаренных детей в Канаде как отдельной группы одаренных детей. Рассматривается один из самых главных способов диагностики одаренных детей – тестирование, в частности, особенности и алгоритм его проведения.

Ключевые слова: одаренность, интеллект, интеллектуальная одаренность, тест, тестирование.

Kulchitskaya Y. Features identify intellectually gifted children in Canada

The article is devoted to the ways and peculiarities of intellectually gifted children's discovering. We take our attention on the one of the most popular ways of gifted children's discovering. This is the testing and its peculiarities.

Key words: giftedness, intellect, intellectually gifted children, testing.